

Ateşkesin ertesi günü demokratik reform gerekiyordu

Posted on 05/06/2014

Akil İnsanlar Heyetinden Baskın Oran, Kürt tarafının ilan ettiği ateşkesin ertesi gününde demokratik reformların yapılması gerektiğini belirtti. Ege'de heyet ile birlikte yaşadığı tecrübeleri kitaplaştıran Oran'a göre süreç ancak Kürtlerin eşit vatandaşlık isteklerinin tam olarak tatmin edilmesiyle başarıya ulaşabilir. Hükümetin, çözüm sürecini içinden çıkılmaz yollara soktuğu, Erdoğan'ın meydanlarda yeniden savaş mesajları verdiği şu günlerde geriye dönüp de çözüm süreci'nin 1,5 yılında neler olduğunu -daha doğrusu neler olmadığını- tartışıyor, tahminler alıyoruz.

HPG'nin, hükümete rağmen sağduyulu açıklamaları Kürtlerin çözüm sürecinin geleceğine dair endişelerini frenliyor ama acaba Türkiye'nin batısında çözüme yönelik fikirler ne durumda?

Hatırlarsınız, Akil İnsanlar projesiyle yola çıkan onlarca akademisyen, gazeteci, yazar, sanatçı belli bölgelerde halkın Kürt sorununa dair nabzını tutmuş ve hükümete bir rapor hazırlamıştı.

Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'ın da içerisinde olmasını talep ettiği isimlerle birlikte 60'tan fazla Akil İnsan yollara düşmüş ve hayli sıcak tartışmalar, zaman zaman provokasyonlar, Türk bayrağı ve İstiklal Marşı okuma sevdalılarını takip etmiştik medyadan.

Akil İnsanlar arasından biri, özellikle milliyetçilik ve ötekileştirme alanında yıllardır çalışan Baskın Oran çözüm sürecinde bu sürece en olumsuz bakan Ege Bölgesi'ndeydi. Oran, iki ay boyunca şehir şehir tuttuğu çözüm süreci nabzını kitaplaştırdı.

'Kürt Barışında Batı Cephesi/Ben Ege'de Akilken' adlı kitabıyla, Batı'nın Kürt refleksi, çözüme dair bilinçaltını bir bir yazan Oran'la, hem çözümü, hem barışı hem de Ege'yi konuştuk.

Baskın Oran, 2015'e, yani tüm seçimler bitene kadar hükümetten bir adım beklemenin anlamlı olmadığını söylüyor ve ekliyor; "Zaten ateşkesin ertesi günü hükümetin demokratik reform yapması gerekiyordu. Yapmadı!"

-İzmirlisiniz. İzmir'e perde aralayan bir elçi olarak seçildiniz. Hafızanızı zorlayalım. Kimdi Kürt? Kürdistan neresiydi? İlk kez kaç yaşınızda, nasıl duydunuz? Kürt halk mücadelesi hakkında o yıllarda ne düşünürdünüz?

Ben 45'liyim. O zamanlar Kürt demek kaba-saba demektir; o kadar. İlk Kürt'ü nerede görmüş olabilirim, bilmiyorum. Belki, ilkokulda Tarık adlı bir öğrenci gelmişti dışarıdan nakille, bizden biraz büyüktü, okuldan kaçardı, bizden farklıydı diye hatırlıyorum. Lisedeki izlenimim biraz daha net: Yine nakille bir çocuk gelmişti, ufak tefek, içine dönük, sivilceli, sessiz. Bu çocuğu kimya hocası Halil Bey kükürt'e "Kukurt" dediği için tokatlamıştı ve bütün sınıfın nefretini bir anda kazanmıştı; ama sesimizi çıkartamadı tabii.

Mülkiye'deyken (1964-68) Kürt'ün k'sını söylemekten korkardık. Hem "ülkeyi böleceği" için, hem bizim için tehlikeli olduğu için. 69'da asistan oldum, doktora başladım, sırf meraktan, hocam Suat Bilge'ye "Kürt meselesini tez olarak alayım" dedim, "İşin içine MİT falan karışır, belge de bulamazsın" demişti, hemen vazgeçtim tabii.

Asistanlığında, Erzurum'dan İsmail Beşikçi bize transfer etti, odası benimkinin karşısında, koridorda gördüğümde dedim ki, "Kürt diyorsun ama şimdi sırası mı? Tehlikeli değil mi?" Cevabı kulaklarımda: "Peki sırası ne zaman Baskın, ne zaman?" Çok utanmıştım. Aslında diyordum ki, uğraşma bu işlerle.

Benim Kürt meselesine eğilişim bilmiyorum tam ne zamandır. 80'lerin sonuna doğru olmalı. Arkası çorap söküğü gibi geldi: Kürtler, Gayrimüslimler, bütün ezilmiş ve dışlanmışlar...

“SOLCULUK ADI ALTINDA KÜRT DÜŞMANLIĞI YAPILYOR”

-Ege'nin eskiden liberal ve toplumcu şimdi ise ulusalcı ve bireyci olduğunu düşünüyorsunuz. Biraz daha açalım mı bunu? Eskinin liberali, nasıl şimdinin ulusalcısı oldu?

Eskiden açık düşünceli ve demokratı, çünkü hem ekonomik bakımdan iyi durumdaydı hem de Gayrimüslimler sayesinde kültürü evrenseldi. Önce Serbest Fırka'nın, sonra da Demokrat Parti'nin kalesi olmuştu.

6-7 Eylül 1955 ve 1964 Kararnamesi gibi olaylar sonucu Gayrimüslimleri etno-dinsel temizliğe uğrattık şükür, sonra Türkiye'nin ihracat profili incir-üzümden otomobil-tv'ye kayınca İzmir birinci ihracat limanı olma niteliğini İstanbul'a kaptırdı, ondan sonra devletçi ve muhafazakar oldu.

Ama İzmirli ulusalcılar kendilerini solcu sanıyorlar, o ayrı mesele. Çünkü 80'lerle birlikte ezilmiş-dışlanmışlar yelpazesi muazzam genişledi; Gayrimüslimler, Kürtler, Çingeneler, Aleviler, eşcinseller vs. ama ulusalcılar hâlâ 60 ve 70'lerin işçi sınıfında ve iki kelimedede kalakaldılar: anti emperyalizm. Bunu da kitapta uzun uzun anlattım çünkü AKP'nin rezil davranışları da üstüne binince, durum vahim bir sosyo-psikolojik vak'a haline geldi.

Bunların en tipik örneklerine Muğla Akyaka ve Bodrum'da tanık olduk. Büyük şehirlerden buralara gelip yerleşmiş ulusalcılar, hayatlarını anlamlı kılmak için “solculuk” adına Kürt düşmanlığı yapıyorlar. Vahim.

“O 35 BİN, SADECE KÜRT!”

-“35 bin insanımızı kaybettik” inanışına karşı açıklamalar getirmişsiniz sık sık toplantılarda. Bu yanlış hesaplamada medyanın da rolü büyük kanımca. Nedir bu rakamsal hata. Kim bu 35 bin?

Gittiğimiz her yerde “35.000 şehidin hesabını kim verecek?” sorusunu duyduk. Oysa, TBMM araştırma komisyonunun bulduğu bu sayının neredeyse tamamı Kürtlerin kaybı. Komisyon diyor ki, “Şehit: 7.918; Terör Nedeniyle Yaşamını Yitiren Sivil Vatandaş: 5.557; Ölü Ele Geçirilen Terörist: 22.101.”

Bir kere, şehitlerin içinde ASALA tarafından öldürülen diplomatlar ve JİTEM tarafından öldürülen generaller bile var. İkincisi, sivil vatandaşların içinde PKK sempatzanı diye öldürülen köylüler bol miktarda. Üçüncüsü, terörist denilenlerin arasında mezarı olmayanlar, özellikle de faili meçhuller yok ki, sadece faili meçhullerin sayısı 17.000 olarak biliniyor. Nihayet, Türkiye nüfusunun yaklaşık yüzde 16-20’si Kürt olduğuna göre, son kategoriden öncekiler arasında da bu oranda Kürt olduğunu hesap etmek lazım.

Yani, uzun lafın kısası, otuz yıl içindeki Kürt kayıpları 35.000’e yakın. Egeliler falan bunları Kürtler öldürdü sanıyor.

-Toplantıların birinde; “Biziz ya anne olan! Ben evladımı adam gibi yetiştirmişim, öbürü dağa göndermiş! Benim oğlumla onun oğlunu aynı kefeye koyamazsınız!” diyor bir kadın. Muhtemelen bir asker annesi. Oğlunu kaybetmiş. Şimdi bu kadına, kurduğu cümlelerin ayrıştırıcı ve gerçeklerden uzak olduğunu söyleyince kabul ediyor mu? Kabul ettiler mi? Sizin görev olarak üstlendiğiniz şey, bu kadına neyi anlatmaktı?

Böyle bir şey acılı bir anneye söylenebilir mi hiç? Allahtan böyle bir şeye biz tanık olmadık; kitapta geçiyor ama Kayseri Hilton’daki toplantıda geçiyor, şehit anasıyla hiç ilgisi olmayan

protestocu bir milliyetçi kadın haykırıyor bunları.

“DEVLET ‘KÜRTLER ŞEYTAN’ DEDİ, BUNUN BELASINI ÇEKİYORUZ”

-Anladığım o ki, Ege Bölgesi de dahil hemen her yerde “Devlet Kürtlere ne verdi? Pazarlıkla ne anlaşıldı? Kesin bir şey verildi” gibi bir kanı var. Oysa, bizim gözlemlerimiz Kürdistan’da devletin adım atmamasından ötürü insanların “yine kandırıldık mı?” görüşü. Aynı devlet iki ayrı uç fikri nasıl hissettirebiliyor sahiden?

Devlet doksan yıl boyunca Kürtleri şeytan biçiminde tasvir etmiş; işte bunun belasını çekiyoruz. Şimdi barışacağız deyince, Kürtleri tabutlar geldikçe tanımış olanlar böyle kuşkulara kapılıyorlar. Türkiye’nin doğusu ve batısı birbirinden milyonlarca kilometre uzakta.

Ben böyle durumlarda “Yok, hiçbir şey verilmedi, pazarlık yapılmadı” demeye karşı çıktım. Çünkü karşıdaki zaten inanmıyor, desen de. Hep şöyle dedim: “İnşallah pazarlık yapılmıştır. Çünkü pazarlık yapılmadan oluşan antlaşmalar yürümez. Bakın, Sevr’de dikte ettiler, yürümedi. Lozan pazarlık sonucu yapıldı, hâlâ yürüyor. Bu işler zayıf tarafın tatmin, güçlü tarafın ikna edilmesiyle yürür”. Bu son cümle merhum dostum Şerafettin Elçi’nindir diye hatırlıyorum.

Ayrıca, hep ilave ettim: “Tabii ki verildi. Eşit yurttaşlık sözü verildi. Şükre delim ki verildi. Farkında mısınız ki ‘Türklük elden gidiyor’ diye çığırışanlar eşit olmaya karşı olanlardır? Türk’ün yukarıdaki o tahttan aramıza inmesine karşı olanlardır? Biliyor musunuz ki 1839 Tanzimat’ta da insanlar ‘Din elden gidiyor’ diye çığırıştıydı çünkü Gayrimüslimler eşit ilan edilmişti. Aynı şeyi tekrar yaşıyoruz, farkında mısınız?”.

“TÜRKİYE’DE UZLAŞMA KÜLTÜRÜ SIFIR”

-Batı’da oturmuş yaygın bir “Kürtler seviniyorsa kesin kötü bir şeyler oluyordur!” yönünde kanı var. Adeta bu süreç sekteye uğrasın, PKK ve TSK arasında ateşkes sona ersin duygusu taşıyanlar var. Bu görüşün oranı yaygın mı sizce? Çözümün geleceği için kritik bir oran mıdır bu görüşe sahip olanlar?

Milli eğitim bize tek bir şey öğretmiş: Ak ve Kara. Gri diye bir şey yok. Kazan-kazan diye bir şey yok. Biri kazanırsa öbürü kaybediyordur. Bu öğretildi hep. Türkiye’de uzlaşma kültürü sifıra yakındır maalesef. Ama biz de uygarlaşacağız, zamanla.

Bela esas bu ak ve kara’dan geliyor. Yalnız, unutmayalım, bu toplantılara gelenlerin çok büyük çoğunluğu Süreç’e karşı olan milliyetçi/ulusalcı takımındandı. AKP’liler gelmedi, nedense; herhalde mahalle baskısından. Süreç’i destekleyenler de fazla ses çıkartamadı, aynı sebepten. Bu işler böyledir.

-Peki ya, yıllar yılı devletin sistematik yalan/manipüle/üstenci yönetimini kanıksamış, inanarak “Ne mutlu Türküm diyene” demiş, ancak son yıllarda gözündeki perde kalkarak, “kandırıldığını” düşünen kesim var bir de? Onların çözümden anladıkları nedir, nasıl çözüleceğini düşünüyorlar?

Dedim; bunlar seslerini fazla çıkartamadılar. Kürtlerin buldukları toplantılarda veya İzmir gibi çoğulculuğun mümkün olduğu yerlerde çıkartabildiler sadece.

Bu süreç işini AKP’nin organize etmiş olması meselenin belini çok büktü. Ama birader, bu muhalefet mi organize edecekti? Etti mi? Ediyor mu? Süreç’i benimsediğini bir tek kelimeyle belirtti mi, belirtiyor mu CHP? MHP’yi hiç sayma, tabii.

- Şüphesiz en zor bölgenin heyetinde yer aldınız. Kitaptan da edindiğimiz izlenim, hemen

her toplantı İstiklal Marşı ve Türk bayrağı şovu ile provoke edilmiş. Kotarılması zor anlardır muhakkak. Sizin aklınızda kalan, Akil İnsanlar heyetinin Ege Bölgesi'nde en zorlandığı an neydi?

Sinir bozmak olarak soruyorsanız, örnekleri sebil; hepsini anlattım teker teker. Duygusal olarak soruyorsanız, tabii ki Afyon'daki gazi ve şehit aileleriyle toplantı idi. Ki, bunun tutanaklarını kelimesi kelimesine tam metin verdim.

“EN RAHAT TOPLANTILAR KÜRTLERLE OLDU”

-Ege, bölgeler arasında çözüm sürecine en olumsuz cevap veren bölgeydi. Peki diğer bölgeleri inceleme şansınız olmuştur elbette. Nerelerde etkin ve yararlı olduğunu düşünüyorsunuz?

Ben Ege dışında sadece, çok önceden ziyaret sözü verdiğim Ahmet İsvan ağabeyin Yalova'daki evinde CHP'lilerle görüştüm. Ama diğer heyetlerden arkadaşlarla konuştuğum için oralar hakkında da bilgi sahibiyim. Kürt-yoğun bölgedekiler çok rahat toplantılar yaptılar. Diğer bölgedekiler ise olayı bizim gibi, hatta bizden çok daha kötü yaşadılar.

Sebebi: Heyet başkanımız Tarhan Erdem çok dirayetli davrandı. Toplantılara kamera sokmadı, bu yüzden şov yapacaklar yeterince yapamadılar; oysa onların çoğunun heyet başkanları kameralara karışmadı. Mesela, biraz önce bahsettiğim Kayseri Hilton'da içeri kim isterse istediği biçimde girmiş, kameraların önünde güle oynaya şov yapmışlar. Kitapta verdiğim internet adreslerine girerek bunları Youtube'dan izlemenizi öneririm, ancak o zaman anlayabilirsiniz ne dediğimi.

“ATEŞKESİN ERTESİ GÜNÜ DEMOKRATİK REFORM GEREKİYORDU”

-Yoğunluklu 30 yıldır devam eden Kürt sorununun çözümü için düşünülen Akil İnsanlar projesinin başarıyla tamamlandığını düşünüyor musunuz?

Bu proje, ancak, Kürtlerin eşit vatandaşlık isteklerinin tam olarak tatmin edilmesiyle başarıya ulaşabilir. Bunun için de, ateşin kesildiğinin ertesi günü demokratik reformların yapılması gerekirdi. Ama 1,5 yıl geçti, hiçbir reform yapılmadı.

Biz vazifemizi yaptık. İki ay boyunca, cepten de harcayarak taban teptik. Hükümet reform yapmadı. Benim elimde olan bir şey yok.

“İMRALI'YA GİTME İSTEĞİMİZİ BAŞBAKAN KABUL ETMEDİ”

-Akil İnsanlar heyetinin sorumluluğu sadece bölge bölge gezmek ve topluma süreci anlatmak olarak mı tanımlandı? Örneğin; hep bir gazeteci heyetinin İmralı Adası'na giderek Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan ile de görüşeceği konuşuldu. Akil İnsanlar heyetinin hükümetten böyle bir talebi oldu mu?

Bizim iki görevimiz vardı: 1) Barış Süreci'nin çok yararlı ve önemli olduğunu anlatmak; 2) Bölgedeki duygu ve düşünceleri rapor halinde Hükümet'e iletmek. Bu kitap zaten 470 sayfalık bir rapordur.

Başbakan'la yaptığımız ilk toplantıda İmralı'ya gitme talebi dile getirildi. Ama kabul edilmedi. Zaten, İmralı'yı değil, Türkleri ikna etmek söz konusuydu.

“ERDOĞAN’IN GÜCÜ MUHALEFETİN REZİLLİĞİNDEN KAYNAKLANIYOR”

-Kitabınızda sık sık, hükümetin çözüm sürecindeki tavrına yüzde yüz kefil olmadığınızı dile getiriyorsunuz. Mental hataların altını özellikle çiziyorsunuz. Özellikle de Erdoğan’ın “terör sorunu” tanımlamasına karşın, “barışın dili bu olamaz” diyorsunuz. Uzun vadede öngörülerinizi alacak olursak; bu dil ile çözüme kavuşmak ne denli mümkün?

Başbakan bir politikacı. Tutup da “Aslan Kürtler, kaplan Kürtler” diyemez; zaten öyle de düşünmüyor. Ama dilini hiç değiştirmede. Bir başbakan nasıl kalkar da, “Kürt sorunu yok, PKK sorunu var” diyebilir? Bir bebenin kendi anasını doğurduğu nerede görülmüş? Dahası, nasıl kalkar da “Biz o tarihte koalisyonda olsaydık idam ettirirdik” diyebilir? Dedi.

Sağlık olsun. Ama öte yandan, söyledim ya, muhalefet partileri bu girişimi akıllarından bile geçirmedi; yuh olsun. Erdoğan’ın büyük gücü, muhalefetin rezilliğinden kaynaklanıyor; farkında mısınız?

“2015’E KADAR BİR ŞEY BEKLEMELİ DEĞİL”

-Sizce sürecin tam da şimdi nasıl yol alması gerekiyor? Bu kısır döngü nasıl çözülecek?

2015’e, yani bütün seçimler bitene kadar bir şey beklemek anlamlı değil. Gündemin her on beş dakikada bir değiştiği Türkiye’de tahmin yapmak da münecimlik. Ortalık biraz yatışsın, tekrar düşünürüz.

“GEZİ’DEN DERS ÇIKARILMALI”

-Son olarak; Gezi Parkı mücadelesi, çözüm sürecine direk olmasa da “Batı cephesinin” kafasındaki Kürt/Terör sorununu kısmen değiştirdi desek yalan olmaz. Bir örnekle anlatacak

olursak; “Türk polisi bize böyle şiddet uyguluyorsa, Kürtlere neler yapmıştır?” diyen, yine Kürtlere “Sizi şimdi anladık” diyen bir Batı profili gördük. Bu profilin çok büyük bir oranda olmasa da, dönüştüğünü söylesek yanlış olmaz herhalde? En azından “Terör/Terörist” tanımlarından uzaklaşıyor gibiyiz.

Gezi, farkında olalım veya olmayalım, çok şeyi değiştirdi. 1871 Paris Komünü nasıl Fransız monarşi ve burjuvazisinin içyüzünü ortaya çıkardıysa, 2013 Gezi “Komünü” de şu andaki Kasaba Burjuvazisi’nin içyüzünü ortaya çıkardı. En az üç biçimde:

1) Gezi’yle birlikte sistematik yalan söylenmeye başlandı: “Camide içti içtiler!”, “Kabataş İskelesi’nde genç anneye saldırdılar!”, “Zekeriya Öz 20-22 kere yurt dışına çıktı!” Arkasından, bu yalanlar 17 Aralık rezaletinde “Montaj!”, “Dublaj!”a dönüştü. Arkasından, seçimlerde “Trafoya kedi girdi”. Arkasından, Soma rezaleti: Trafo patladı, yaşam odası vardı, taşeron düzeni yoktu, her türlü tedbir ve denetim vardı...

2) Gezi’yle birlikte sistematik şiddet başladı. Kürtlerin doğuda TSK’yla yaşadıklarını insanlar batıda polisten yaşamaya ve artık bazı şeyleri görmeye başladılar. 8 genç öldürüldü, 91’i kafa travmasına uğradı, 10’unun gözü çıkartıldı, 8.163 kişi yaralandı. Bu şiddet, Soma’da Başbakan’ın tokadına ve danışmanının tekmesine dönüştü ki, fevkalade anlamlıdır.

3) Gezi’yle birlikte ortaya çıkan belki de en önemli şey şuydu: Mazlum, iktidarı ele geçirdiği zaman zalim’e dönüşebilir.

Türk’üyle, Kürt’üyle, bütün Türkiyelilerin Gezi’den ders çıkarması, AKP’yi ve Erdoğan’ı çok ihtiyatla değerlendirmesi çok hayırlı olacaktır.

Kaynak: ajansafirat.net